

СВЯТА ШЧАСЛІВАГА ЮНАЦТВА

Вось і надшоў гэты дзень. Пачаўся тыдзень украінскай літаратуры ў Беларусі. Уся наша рэспубліка, увесь беларускі народ з хваляваннем чакалі гэтай вядомай падзеі ў жыцці двух братніх народаў, двух братніх літаратур.

Беларускі чытач з асаблівай увагай сочыць за творчасцю пісьменнікаў братняй Украіны, жадае ведаць, аб чым пішуць яны, што ім створана. Яшчэ ў час падрыхтоўкі да тыдня украінскай літаратуры ў Беларусі наша Дзяржаўная выдавецтва і рэдакцыя ўсіх газет і часопісаў рэспублікі азнаёмілі працоўных з імямі твораў украінскіх літаратараў. У шостых нумарах часопісаў «Полымя», «Беларусь», «Маладосць», у многіх нумарах рэспубліканскіх газет былі змешчаны артыкулы аб становішчы украінскай літаратуры і мастацтва, новыя творы такіх вядомых усяй краіне украінскіх пісьменнікаў і паэтаў, як Паўло Тычына, Максім Рыльскі, Олесь Ганчар, Уладзімір Сасюра, Андрэй Малышка і іншыя. Друкаваліся творы многіх пісьменнікаў розных павадзінняў. Перад самым пачаткам тыдня ў Беларусі дзяржаўным выдавецтвам выйшлі ў перакладзе на беларускую мову аднатомнік Лёсі Украіны, калектыўны зборнік «Дзень украінскай пэзіі», зборнік твораў паэта Міколы Нагнібды і іншыя. У той-жа час на Украіне — у Кіеве і іншых гарадах — выдаваліся і рыхтуюцца да выдання лепшыя творы нашых беларускіх пісьменнікаў.

Гэтыя моцныя літаратурныя сувязі — сведчанне той непарушнай сардэчнай дружбы, якая існуе паміж усімі народамі нашай краіны.

25 чэрвеня. Тры з палавінай гадзіны дзень. У Мінскім аэрапорце сабраліся беларускія пісьменнікі, работнікі культуры і мастацтва, прадстаўнікі партыйных і савецкіх арганізацый, студэнты, карэспандэнты газет. Над пляцоўкай нізкай і ніжэй ездзіла самалёт, які доўга затрымаваўся ў сувязі з неспрыяльным для палёту надвор'ем. Але вось нбы сама прырота чалавек гэтай хваляючай сустрэчы. У небе вылянула яснае сонца. Толькі моцныя хвалы ў твары б'е дзёлы вецер, разносячы пах жывых кветак. Увесь пляц ззяе кветкамі ў руках прысутных. Нарэшце самалёт сіснёўся, і з яго выхוצаць гэтыя — пісьменнікі Олесь Ганчар, Андрэй Малышка, Леанід Навічэнка, Платон Варанько, Васіль Казачэнка, Мікола Нагнібда, Нікалай Ушакіў, Любоў Забашта, Віктар Саналяў, Аляксандр Пісук, Іван Чандай, Расціслаў Братунь, Дзмітро Белар, Валенціна Тіа-чэнка. Іх сустракае вялікая група беларускіх пісьменнікаў, якія падтрымліваюць іх сацыяльна-культурнае жыццё ў Беларусі. Гэта сапраўдная дружба, для якой не страшны ніякія навалы. Іна маілее з кожным днём пад мудрым кіраўніцтвам нашай роднай Камуністычнай партыі.

У нас, на Беларусі, гарача любіць украінскі народ, яго літаратуру і мастацтва. Ваш прыезд даць яшчэ больш шырокаму магчымасць пазнаёміцца з нашым чытачам з вашымі творамі і з вамі асабіста. Беларуская зямля, як і ваша украінская зямля, багатая сваімі выдатнымі справамі, добрымі, цудоўнымі людзьмі. Вы будзеце мець магчымасць ганей пазнаёміцца з нашай рэспублікай і яе народам, а мы — з вамі.

Шчыра запрашаем вас, дарагія таварышы! — заканчвае Бандрат Кандратвіч. — Калі ласка, дарагія сябры! Жадзем вам ад шчырага сэрца самага лепшага, радаснага ў вашай працы і жыцці.

З словам у адказ выступае вядомы украінскі пісьменнік Олесь Ганчар. — Дарагія сябры! — аяртаецца ён да прысутных. — Мы з асаблівай радасцю ляцелі да вас, як да самых блізкіх і родных людзей, як да сваіх братоў. Мы глыбока былі ўзрушаны, калі даведзлася, што нам, групе украінскіх пісьменнікаў і паэтаў, прадстаўляюць паехаць у Беларусь на тыдзень нашай літаратуры. Наша дружба прасякнута адзінымі думкамі і жаданнямі — служыць сваёму народу, яна моцная і непарушная сваёй аднасцю, сваім адзіствам. Мы шчаслівыя ад сустрэчы з вамі, шчаслівыя ад таго, што можам пазнаёміцца ганей з вамі, расказаць вам аб сваіх творчых планах, аб сваёй рабоце.

Дзякуй вам, дарагія таварышы, за сардэчны прыем, за вашу шчырую ласку! Пасля кароткіх прамой Кандрата Ганчар і Олеса Ганчара украінскія пісьменнікі і ўсе прысутныя накіроўваюцца да машын.

Так пачаўся тыдзень украінскай літаратуры ў Беларусі. У тыдні, акрамя пералічаных вышэй таварышаў, прымаюць удзел украінскія дзіцячы пісьменнікі Багдан Чалы, які прыхоўваў раней, артысты кіеўскіх тэатраў тт. Шоліна, Сухарава і іншыя.

Учора ў Мінску, у Палацы профсаюзаў, адбыўся вялікі літаратурны вечар, на якім выступілі украінскія і беларускія пісьменнікі. Вечар закончыўся канцэртамі украінскіх і беларускіх артыстаў.

На здымку: народны пісьменнік Беларусі К. К. Крапіва вітае ўдзельнікаў тыдня украінскай літаратуры ў Беларусі.

Паўло ТычыНА

І Н Е Й
Нібы сад у белых кронах,
Адлівае пара юнацтва
Бляскам сонца, цёплым шэрэм...
З чым цяпер прыпаала знацца?
Праступіла ў скронях шэрэн...
Свінжоў шэрэн...

Што-ж? Няхай сабе. Нічога.
Сіхні, сэрца!
Не спрачайся!
У ва мне-ж ён, век сустрэчыны.
Дык сустрэнем...
Хай сучаснем
Мысль рэзум строга —
вечны.
Мысль рэзум вечны...

Шэрэн можа серабрыцца, —
Ды ў душы няма ёй холаду!
У душы — зялёная руніца
Прарасці зарыят усходом...
Бо і зімой іліца юнай,
Застаецца юнай...

Можна брацца я на ліры?
Як ішла, скажу патрошку?
Хай народ мой сам расудзіць.
Пчолю любіць з поўнай ношай.
Думкі-ж голас шчыры будзіць,
Не спыняцца будзіць...

Той, хто шэрані баіцца,
Радасці ў сабе не мае.
Як пясок сучі. Як дзюна.
Маё-ж сэрца ўсё спявае:
Бо і зімой іліца юнай,
Застаецца юнай...

Пераклад з украінскай Алякс ЗВОНАК.

Два дні адбыўся ў Гродна абласны фестываль моладзі. З раніцы да позняй ночы ў тэатры, на шматлікіх імправізаваных пляцоўках, у клубах грывалі песні, частушкі, ставіліся п'есы, дэманстравалі лепшыя спартыўныя нумары і іншыя дасягненні самадзейнасці Гродзеншчыны.

За час падрыхтоўкі да фестывалю ў вобласці створана больш 600 новых калектываў мастацкай самадзейнасці, пабудаваны дзесяткі клубы, стадыёнаў, многія калгасы набылі інструменты для духавых аркестраў, спартыўны інвентар, касцюмы для самадзейнасці.

Пакалішы вялікі паджожа помніка война Айтчынай вайны, дэлегаты гарадоў і раёнаў калонамі накіраваліся на стадыён «Лакматыў». Тут адбылося ўрачыстае адкрыццё фестывалю і пачаўся парад.

Першым ідуць прадстаўнікі горада Ліды. Іх калона аформлена пад дэвізам «Слава працы». Наперадзе павольна рухацца машына, на якой устаноўлены вялікі макет зямнога шара з фестывальным сіягам.

Моладзь многіх прадпрыемстваў Гродна і Ліды сустрапа фестываль дэлегатыўным завяршэннем сваіх поўгадавых заданняў.

Пад грым апаляднення прысутныя праходзіць калона навуковых устаноў абласнога цэнтра.

Моладзь Воранаўскага раёна нясе малаўнічы транспарант «Пхай жыцьце мір і вечна дружба!» Частка моладзі — у беларускіх і літоўскіх нацыянальных касцюмах. Воранаўскія калгаснікі спабор-

нічаюць з хлебарабамі Шальчынкіскага раёна Літвы. Комсамольска-маладзёжныя трактарныя брыгады гэтага раёна, дзе брыгадзірамі Ф. Перапечка і М. Мінько, сустрапі дзень фестывалю дэлегатыўным выкананнем гадавога задання. Сярод перадавікоў вытворчасці — лепшыя механізатары Анатоль Іваноў і Антон Кулеш.

На полі стадыёна — жыццерадасная моладзь Скідзельшчыны, радзімы вядомай польскай прагрэсіўнай пісьменніцы Эльзы Ожэшка, аўтара рамана «Над Нёманам», які адлюстроўвае паяжжа жыццё ў даровольнай Беларусі.

За галы Савецкай улады Свіцельскі раён непазнавальна змяніўся, памаладзёў, стаў цэнтрам беларускай пуровай пра-мываславасці. Удзельнікі фестывалю — маладыя пуроводы расказваюць пра свае вытворчыя перамогі.

Праходзіць тысячы юнакоў і дзяўчат. Прыгоды аформлены іх калоны. Яны слава працу, мір і дружбу паміж народамі. Значкі «Лабраата абласнога фестывалю» і «Фестываль моладзі» красуюцца на грудзях удзельнікаў урачыстасці. Наступноа моладзь запаяўе поле стадыёна. Нібы вялікая жывая клубка кветкак вырастае на ім. Лунаюць чырвоныя і блакітныя флагі, флагі савянскіх брацкіх рэспублік і краін народнай дэмакратыі. А наўкола — мора жывых кветак, якія нясуць юнакі і дзяўчаты, апранутыя ў рознакаляровыя касцюмы.

Але вось на бегавых дарожках з'яўляюцца веласпедысты — удзельнікі зор-

най астафеты. Яны прывезлі рэпартаы працоўных перамог моладзі раёнаў і гарадоў вобласці.

Пасля ўрачыстага адкрыцця фестывалю на стадыёне пачалося спартыўнае свята. Увечары адбыліся масавыя гулянні працоўных у розных грамадскіх месцах горада і за яго межамі.

Шкава была сустрэча моладзі са старымі большавікамі і Героямі Савецкага Саюза.

На адкрытых пляцоўках выступалі ўдзельнікі самадзейнасці. Добры рэпертуар і цікавыя песні паказалі харавая капела калгаса «Спіт Советуа» Новагрудскага раёна і самадзейнасць Ваўкавыскага раёна. На конкурсным аглядзе добра зарэкамандавалі сябе хор Дараўноўскага сельскага Дома культуры Калозыцкага раёна. Гэта самы малады хор вобласці. За паць месяцаў ён намога паявіўся ў свой рэпертуар беларускімі, рускімі і польскімі народнымі песнямі. Рукістая з цікавісцю слухалі ўго выкананні песню на словы М. Лермантава «Барадзіно», беларускую народную песню «Ой рэчанька, рэчанька», польскую «Шла дзяўчына па лясочку» і іншыя.

У незабыўную ўрачыстасць вытляся свята на Нёмане.

Позна увечары ў надзёлю ў гарадскім парку адбыўся заключны канцэрт дэлегатаў фестывалю і касцюмаваны карнавал моладзі.

Першы абласны фестываль быў вялікім і радасным святам маладосці, працы і міру.

А. КАСЕНКА.

ПЕСНІ НАД ДЗВІНОЮ

Цягнімакі, на адкрытых і крытых аўта-машынах, на аўтобусах з'язджаліся юнакі і дзяўчаты на першы абласны фестываль моладзі ў святочна прыбраны Віцебск. Стаяла сонечнае, без хмурнаці, надвор'е, нібым на загаду маладосці. Плошчы і вуліцы Віцебска былі прыбраны рознакаляровымі сіягамі і істужкамі, паю і транспарантамі. Калоны тэатра імя Якуба Коласа ўпрыгожаны беларускім нацыянальным арнаментам.

Стройнымі калонамі ішлі ўдзельнікі фестывалю на плошчу імя Леніна. Віцебскія лядаводы, танцавальнікі і тэатральныя чыткі, Ільняводы Талачына і Полацка, чыгуначнікі і токтельшчыкі Оршы — ды хіба-ж усіх пералічыць! Апранутая ў беларускія, украінскія, рускія нацыянальныя касцюмы і святочнае адзенне, крохля моладзь пад гукі многіх аркестраў у пляшчэніцы і танцавальніцкіх калонах ішлі на плошчу імя Леніна. Праходзіць калона Ільняводу — прадстаўнікоў асноўнай галіны сельскай гаспадаркі вобласці. Дзяўчаты ў зялёных спадніцах, белых з беларускай вышыўкай блузках, у вянках з васількоў і юнакі ў зялёных штанах і белых сарочках.

Над галавамі праносіцца спартыўныя самалёты і скідаюць на плошчу фестывальныя лістоўкі. Юныя віцэбляне па старажытнаму славянскаму звычайу су-

стракаюць хлебам-соллю дэлегаты з Літвы, Смаленска і Магілёва, якія прыехалі на фестываль.

У дванаццаць гадзін для майстар спорту СССР Паліна Каваленка запальвае факел фестывалю. Над ім узнімаецца фестывальны сіяг. Высока ўгару палымаецца серабрысты аэрастат з вялікім чырвоным палотнішчам. Сотні белых гадубоў узвіваюцца ў неба. Фестываль адкрыты. Пачынаецца парад. Міма помніка Леніну юныя фізкультурнікі на матачыках імчаць вялікія сіягі. Ідуць спартсмены: футбалісты, веласпедысты, фехтавальшчыкі. За імі малаўнічымі калонамі кроўчак маладыя рабочыя, студэнты, хлебарабы.

Удзельнікі фестывалю збіраюцца на гарадскім стадыёне. Зводны хор выканаў Дзяржаўны гімн Беларускай ССР, песні «Вядзі нас, партыя», «Ленін, заўжды з табой», «Нёман», беларускую народную песню «Рэчанька». Выступілі танцавальныя гурткі. На бранявіку праехаў па кругу «жывы Ленін», узяўшы руку так, як на вядомай карціне, дзе вялікі заснавальнік нашай дзяржавы аб'яўляе аб перамозе рэвалюцыі. Гэта артыст Магілёўскага абласнога тэатра С. Каленскі, выканаў ролю Вадзіміра Ільіча ў спектаклі «Крамлёўскія куранты». Падабенства выклічае — і стадыён бурнай авадзіяй сустракае паяўленне вобраза любімага правяды-

ра. Гучыць «Інтернацыянал», а за ім рэвалюцыйная песня «Смело, товарищи, в ногу».

Увечары пачаліся выступленні гурткоў мастацкай самадзейнасці ў клубах і палацках горада, у парках і на плошчах, дзе загалда былі пабудаваны вестрадыяны пляцоўкі. На старажытнай вежы Віцебскай ратушы, на вазале, на вуліцах запалаа Ільмінацыя. Пражэктар авяціў чырвоны сіяг, падвешаны да аэрастата, і здавалася, што палотнішча гарыць на німаўсім фоне чыстага вачэрняга неба. У небе — рознакаляровыя ракеты. І ўсюды гучаць песні і вясёлы смех. Немагчыма пералічыць усе нумары, выкананыя самадзейнымі артыстамі. Вельмі цікава сустракалі глядачы хор дыяванова-пляшавыя камбіната, танцавальныя калектывы клуба аршанскіх чыгуначнікаў, калектывы фабрыкі «КІМ», станкабудавнічага заводу, дрэваапрацоўчага камбіната, талачынскіх і полацкіх слявакоў.

Другі дзень фестывалю быў таксама вясёлым і цікавым.

Н. АЛТУХОУ.

Цікавы вечар

Партком і профсаюзная арганізацыя Гомельскага чыгуначнага вузла сумесна з праўленнем Палаца культуры чыгуначнікаў імя В. І. Леніна арганізавалі ядзюна вечар аддзінак ветэранаў працы. Такі вечар склікаўся ўпершыню.

Перад намі — ярка асветленае фойе Палаца культуры. Вось разам з жонкай Марыяй Аляксандраўнай праходзіць алэі з праслаўленых чыгуначнікаў Гомельскага вузла, былы машыніст Уладзімір Пятроў і Страбулаў. На грудзях ветэрана — ордэн Леніна, медалі, значкі. Больш поўвека свайго жыцця аддаў Уладзімір Пятроў транспарту. Ад вучня-слесара да машыніста-інструктара — такі яго працоўны шлях. А цяпер, калі ён пайшоў на адпачынак, дзяржава паклапацілася аб старасці Уладзіміра Пятроўчана — кожны месяц ён атрымлівае 1200 рублёў пенсіі.

Акружаны моладдзю, з Уладзімірам Пятроўчым вітаецца і другі праслаўлены ветэран — пенсіянер, былы машыніст дзюна Гомель Аляксандр Маркавіч Праведны. Старым працаўнікам бсць аб чым пагаварыць. Яны ўспамінаюць свае маладыя гады і доўгае працоўнае жыццё.

А ў фойе ўваходзяць усё новыя і новыя групы ветэранаў працы. Сярод іх — былы паравознік, вагоннік, сувязіст. Увагу прысутных прыцягвае фотавыстаўка партрэтаў знатных людзей вузла. На малаўніца аформленым стадыі мы бачым партрэты І. Абрамовіча, П. Папкоўскага, Х. Шчыгельскага — работнікаў пасажырскай службы; А. Табанкова, М. Урбана, І. Каменшчыкава — паравознікаў; вагоннікаў П. Ермакова, В. Патуты, сувязіста В. Жалубоўскага і інш.

На вечары была прычтанна выліска з загалу Міністэрства шляхоў зносін СССР аб узнгароджанні 17 ветэранаў Гомельскага вузла грашовымі прэміямі. Сярод узнгароджаных былі машыністы тт. Праведны, Каменшчыкаў, Насута, Краснічкі і іншыя, якія безаварыяна вадзілі паязды па сталёвых магістралях краіны.

Затым адбыўся вялікі канцэрт мастацкай самадзейнасці Палаца культуры, праграма якога была прысвечана ўшанаванню ветэранаў працы і членаў іх сем'яў.

Ул. ТАНАНА, работнік Гомельскага рэзерву праваднікоў.

УКАЗ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОУНАГА СОВЕТА БССР
Аб прысваенні ганаровага звання заслужанага дзеяча мастацтва Беларускай ССР т.т. Падкавыраву П. П. і Пігулеўскаму Н. Н.

За заслугі ў галіне развіцця і прапаганды беларускага музычнага мастацтва прысвоіць ганаровае званне заслужанага дзеяча мастацтва Беларускай ССР: Падкавыраву Пітру Пятроўчу — кампазітару, педагогу Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі; Пігулеўскаму Нікалаю Нікалаевічу — салісту-вакалісту, алхазнаму сакратару Саюза кампазітараў Беларускай ССР.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Совета БССР В. КАЗЛОУ.
Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Совета БССР Д. ЛУКАШЭВІЧ.
27 чэрвеня 1957 года, г. Мінск.

Сустрэчы з чытачамі

Бюро прапаганды Саюза пісьменнікаў БССР ядзюна арганізавала паездку групы беларускіх пісьменнікаў у раён Гродзенскай вобласці. Пісьменнікі М. Васільскі, П. Прыходзька, А. Карпюк і майстар мастацкага чытанія А. Слесарынка сустрэліся з чытачамі ў Шчучынскім, Лідскім, Скідзельскім і Масцюкскім раёнах. Яны расказвалі слухачам аб сваіх творчых планах, аб падрыхтоўцы літаратуры ў Беларусі да 40-й гадавіны Вялікага Кастрычніка, чыталі свае творы.

У Новагрудскім, Дзятлаўскім і Слоніmsкскім раёнах пабывалі А. Звонак, А. Русеўскі, А. Лазынаў. Цёпла сустракалі пісьменнікаў шматлікія аўдыторыі. У вёсцы Данілавічы Дзятлаўскага раёна на сустрэчу з пісьменнікамі з'явілася многа калгасніцкай, пямішканне не магло змясціць усіх жадаючых, і выступленне адбылося на палыне.

Ю. ЮНОУ.

На абласных фестывалях (злева направа): 1. Танцавальны калектыв Гродзенскага культасветвучылішча выконвае «Гапак». 2. Навучыны школ працоўных рэзерваў на фестывалі ў Віцебску. 3. Спартсмены-матачыккісты на парадзе ўдзельнікаў фестывалю ў Віцебску.

РЭПАРТАЖ

Едзем на цаліну

З вялікім натхненнем сустрапі савецкія студэнты настанову Цэнтральнага Камітэта ВЛКСМ аб удзеле комсамольцаў і моладзі ва ўборцы ўраджаю ў раёнах асваення цалінных і абложных зямель у 1957 годзе. Каля 300 тысяч юнакоў і дзяўчат будуць памагаць новаёсам у гарачы час ўборкі багатага ўраджаю.

«На цаліну, комсамольцы!» — кліча Радзіма. З радасцю адгукнуліся мінчане на гэты заклік. Ішчэ працягваюцца экзаменацыйныя сесіы, але думка аб паездцы на цаліну не пакілае студэнтаў. Яны ведаюць, што паездку ў першую чаргу тым, хто паспяхова зладзіў усе залікі і экзамены.

— Яшчэ адна падзека! — з радасцю аб'яўляе студэнт Белдзяржуниверсітэта Валерый Торуа, выходзячы з аўдыторыі. Сябры

віншуюць яго: цяпер ён абавязкова пападзе ў лік лепшых «цалінікаў». Ён і заяву ўжо напісаў: «Буду працаваць так, як працоўныя новасёлы, якія авасілі новыя землі і вырасілі багаты ўраджай».

паедзем як старажылы, усё будзе нам зняма. Многія студэнты БДУ, якія пабывалі на ўборцы ўраджаю, былі ўзнагароджаны ганаровымі граматамі ЦК ВЛКСМ і значкамі «За авасенне новых зямель». У іх ліку А. Вайтовіч, В. Гнілаўнаў, Е. Верасько і іншыя. У камітэ комсамолу праходзіць групу студэнтаў з заявамі аб сваім жаданні ехаць на ўборку. Вось заява трыццаці студэнтаў другога курса хімічнага факультэта: «Мы ўсе хочам паехаць на ўборку ўраджаю. Прасім стварыць са студэнтаў нашата курса асобную брыгаду».

па іштэтыту ва ўборцы ўраджаю прымуць удзел больш 700 будучых інжынераў. І будучыя медыкі таксама рыхтуюцца ў вялікую дарогу. Актыўна праішоў у іх мінгін. Гарача выступілі студэнты Ігар Савалеў, Лева Старавойтаў, якія пабывалі на паліне ў мінулым годзе. Яны расказалі пра ўмовы работы, паралілі, што ўзяць з сабою. Зноў абраецца ў дарогу і Яўген Гладкоўскі.

— Летаць я працаваў на трактары-камбайне ў саўгасе «Атніфарына». Думалі і сёлета вярнуцца да староў спецыяльнасці.

ЗДАБІТКІ І ТРАДЫЦЫІ НАШАЎ ЛІТАРАТУРЫ

Прыход героя

Г. БЯРОЗКІН

У 1926 годзе палачкі альманаха «Надхвінне» змясцілі першы верш...

Мала самастойнымі, вучнёўскімі па сутнасці, былі і першыя кнігі П. Броўкі...

У пачатку трынаццатага гадоў савецкай літаратуры пераважае змяналівае працы нараджэння новых форм...

Што найбольш паказальна для гэтых выгі? Іх неспрэчная агітацыйнасць...

Пазізія Броўкі пачатку 30-х гадоў — уся, да апошняга радка...

Савецкая пазізія ў лепшых зорах не ведае разрыву паміж публіцыстыкай і лірыкай...

Гадоўна закана першых паэтычных зборнікаў Броўкі ў тым невялікім і заклочана...

Паэтычнае змяненне чалавечай сутнасці пазізіі не магло не адбіцца на гучанні верша...

Надхвінне змясцілі першы верш Пятруся Броўкі. Вершы былі аб радасці, што «адвагай пеціць у палех», аб «спеве вясны»...

гым і вызначалася, што ў іх адсутнічаў азімны і паласны чалавечы характар. І толькі тыя вершы, у якіх з'яўляюцца першыя абрысы індывідуалізаванага чалавечага вобраза...

Справа ў тым, што та набыцця сапраўднага эмацыянальнага канкрэтнасці паэт ішоў сваім аметным шляхам, паслядоўна і да канца пераадолюючы «ітэліжэнтскія» лірычныя традыцыі...

«Таварны Сокол» да верша «Уступ да паказу героя», ваяком з «Песні пра партфель», расказчык з невялікай нізі «Кінематографічнае»... Легка заўважыць, што ў гэтай лірыцы да ваяцкай біяграфіі, уздзяліны грамадзянскай вайны...

Мерай рэвалюцыйнага подзвігу мержы Пятруся Броўка будзённая справа сваіх герояў. Калі паэт хацеў дыскрэдытаваць прагудышчыка, ён рабіў гэта, параўноўваючы яго з дэзертырам...

Тэма грамадзянскай вайны мае вельмі багаты і пэўныя традыцыі ў савецкай паэзіі. І ўсё-ж паэма Броўкі аказала сваё непаўторнае слова аб вялікіх пахолах Чырвонай Арміі ў галы грамадзянскай вайны...

Стойкі і непахісны амагар за шчасце і будучыню Радзімы, высокаізданы баец рэвалюцыі, чалавек, бясхвотна аднаго справе партыі і народа, — такім паўстае перад намі герой паэмы «Праз горы і стэп».

«Мы каля вас тады, Мінеральныя Воды», — так пачынаецца паэма, каб да самага канца захавала гэты страшны, усхваляваны тон пераадавання і прамога звяртання да гора, да стэпу, што так непрычымна сустракае нас, разбітых і змучаных, да сабраў, што засталіся жывымі, і да тых, хто палёў у магіла, не дакажучыся перамогі.

Мы-ж прайшлі гэта пекла, Хоць і шмат разгублялі. Непыхісна пранеслі Чырвоны штандарт...

гаворыць салдат, і мы ачуваем, што ў вуснах салдата гэта «чырвоны штандарт» — не прыгожая фраза, не рытарычнае красамоўства, а сардэчнае, поўнае любові і замілання выгуленне самага запаветнага і самага святага. Наогул трэба сказаць, што Броўку вельмі добра ўдалося перадаць у паэме сваёсабытны фразеалагічны каларыт эпохі: імкненне рэвалюцыйнага байца да рамантычнага ўзвяслення, урачыстай моцы і разам з тым яго праставатую грубасць у тых выпадках, калі трэба выказаць нявысечлі і пагарду да ворагаў.

Гранічная экспрэсіўнасць і напружанасць маладога паэтычнага тэму-напружанасць усіх унутраных сіл чалавека, гранічную абстрактнасць яго паучыццёў. У гэтым маналогі — ніводнага халоднага, абмякалага слова, усё дыхае агнём найвышэйшага ўзрушвання: Так спаткала ты, стэп, Нас, разбітых і змучаных...

Прыслухайцеся да страфы: ва ўсёй яе структуры, у кожным аддзелі голасі і інтанацыі героя гучаць пракліне, нецярплівасць, азісць. «Хоць-бы толькі на міг паказалі зару», — ні то моладу ў змяноме, ні то скардзіцца ў адчай жыцця, непыхісны, але смиротна змучаны чалавек.

Помніш ты, Як Вайноў Угрызнены глыбокім З локва кінутым вобем І, расшлюшчыны ніц, Плакаў дзіцем, Што недзе далёка Самірочка Канае ў агні?

Відаць, спамяненні Вайноў быў сапраўды чалавекам вялікай самааданасці, загартаваным амагаром-камізістам, калі ў глыбокім зрызнены, у жорсткай тыфусавай гарачцы прымаінаў не роднага бацькоўскага мясціна, а далёкае, адданне на адзек і агубу, канаваче Самірочка. У паэме некалькі такіх выразных фігур героў той незабыўнай пары, і кожная з іх застаецца наогула ў памяці, бо перад намі не адзінадушная схема герояў могоў, а жывы чалавек у найбольш характэрных і вострых праявах свайго тэмпераменту і натурны.

Вобразы Сіава, Вайнова, баявых таварышаў, што «спрыскалі да нас» «з далёкіх станіц», і стварэньні ў сваёй сукупнасці абірлівыя, калектыўныя вобразы дзіўны, яка ўпарта і настойліва, праз сама са сурова выпрабаваны, ідзе на адзучэнне з Чырвонай Арміяй і заўтра абрушчыцца на ворага — белагвардзейцаў і інтэрвентыў — бязітаныя, смиротны ўдар. Імклівы, «наступальны» рытм апошняга раздзела, у якім так выразна чуецца і тулат армейскіх коней, і гроны пабэльных знон, цудоўна перадае рашучасць байцоў, іх настрэжны рух уперад, да перамогі.

«Праз горы і стэп» — твор сацыялістычнага рэалізму, ён вельмі ярка, на значным ідэяна-мастацкім узроўні вышэй праду часу ва ўсёй яе складанасці і ў галоўных тэндэнцыях яе развіцця. Гэтую ўражаную надзвычайнай праўдзівасці твор не толькі не змяняе, ае, наадварот, саўвядомы абраны паэтам экспрэсіўны, насычаны смелымі перавалачкамі і паэтычнымі адкрыццямі, гарачы, усхваляваны верс. Да гэтага твору не падыходзіць крытэрыі звычайнай бытавой праўдападобнасці: чалавек, які выдае маленькую праўдападобнасць за вялікую праўду пазізіі, ніколі не прымае і не аразумее вобраза зямлі, што ставарыла жывою, на каленях стала, прасіла нас (верс «Зямля»), або такога, зусім відавочнага пераадавання: «Нават конкія сады зрываў сумоі» («Праз горы і стэп»). Што гэта? Умоўнасць? Гіпербаза? Зразумела. Але такія, за якімі няма ні суб'ектыўнага сваволья, ні жадання аманалажыць збытжыць «навізнай».

Надзвычайнасць вобраза, яго эмацыянальнага настрэны паказанне праўдзівасці той творы, тымі абставінамі, у якіх прыходзілае твор і змагання героў паэмы, а таксама актыўнымі адносінамі аўтара да свайго героя.

Тут нават не аб адносінах трэба гаварыць, а хутчэй аб самым глыбокім і арганічным узаемапраціваванні двух характараў, двух асоб. Паэт настолькі зыжыў з героем, што мова інтанацыі і жэсты героя сталі адназначна яго, паэта, уласнага характары. Толькі ў асобных мясцінах паэмы парушаецца гэтае адзіцтва, і тады з'яўляецца ў мове расказчыка прамерна «вытанчаны», «рафінаваны» вобраз такога гатунку: «гора вуліц хрысца ах вострых падкоў», або такі ўскладнены троп: «галадухі кружыў над галавым гад».

ПІСЬМЫ У РЕДАКЦЫЮ

Увеквечыць памяць селькораў-героў

У незабыўны гады калектывізацыі, у разгар суровай класавай барацьбы ад рук ворагаў загінула нямаля славых барышчэў за камунізм, работнікаў савецкага друку, рабочых і сельскіх карэспандэнтаў. Дзякуючы іх свечэнню, і наш абязвак захаваў не на многія-многія гады.

Прыкладам правільнага стаўлення да шэрагаў памці селькораў-героў можа служыць вёска Чаркасы Дзержынскага раёна Мінскай вобласці. У 1929 годзе тут загінуў мясцовы жыхар, грамадскі работнік і сельскі карэспандэнт Д. Фалько. Ён часта ў сваіх вострых, праўдзівых карэспандэнтскіх выказах вяртаўся спрам кулакоў. Каб адпомсціць яму, ворагі выбралі час, калі Д. Фалько стаў на пасту паўжарнага, і засеклі яго скарвай. Суд пакараў загінуўшага Калганскі вёскі Чаркасы назвала слаўным імем сельскага карэспандэнта Д. Фалько свая сельскагападаруа арцель.

У тым жа 1929 годзе ў вёсцы Блонь Пухавіцкага раёна кулак забіў маладога актывіста, баявога селькора, комсомольца Рыгора Жлобіча. Гэта быў злыдзям карэспандэнт, бялітаны вораг кулакоў, пачынаючы пісьменнік. На старонках беларускіх газет часта з'яўляліся яго карэспандэнтскія, артыкулы, нарысы, аповяданні. Але імя Р. Жлобіча нават на радзіме чамусьці забыта. А шкідла. Яго з гонарам магла-б насіць школа ці хата-чытальня ў той вёсцы, дае жыў барышчэў-селькор, малады пісьменнік.

Населья неабходнасць выпусціць кнігу аб нашых першых работных і сельскіх карэспандэнтах, аб іх барацьбе, жыцці і творчасці. Гэта была-б пачувальна кніга, якая многае магла-б даць нашаму маладому пакаленню.

Клапаціца аб захаванні друкаваных выданняў у дарозе. Падпісаны на газету або часопіс, падлічыць мае права прабаваць, каб выданы паступалі да яго чыстыя і не пакаваныя. А чым мы, мясцовыя работнікі сувязі, можам дапамагчы сваім падпісчыкам, калі газета або часопіс пашкоджаны ў дарозе?

Скідзельская кантора сувязі Гродзенскага вобласці да 1957 года атрымлівала рэспубліканскія выданні на другі дзень пасля выхда неспрэчна з паштовага вагона. У гэтым годзе ладзілічы нашага раёна атрымлівалі рэспубліканскія газеты ў той-жа дзень, калі яны выходзілі з друку. Гэта стаюча адбылася і на іх распаўсюджванні. Аднак трэба сказаць, што работнікі, якія суправаджаюць грузавыя таксі, што курсуюць паміж Мінскам і Гродна, не прадуліючы належных клопатаў аб ціласці газет у дарозе. У апошні час газетныя пакуні прывозыць да нас разбітымі, запіскаванымі. Дастаўляць друку падлічыць у такім выглядзе — гэта значыць падрываць аўтарытэт органаў сувязі. А 8 чэрвеня, напрыклад, з грузавога таксі прырэзі нам два пакуні газет, аб'ёмны бензінам. У выніку 28 экзэмпляраў газеты «Каласная праўда» і 13 экзэмпляраў газеты «Літаратура і мастацтва» не былі дастаўлены падлічыць.

Прыязду ішч азіл прыклад. У май былі прывезена якая літаратура, разбітая на кавалкі, ае таксама 13 экзэмпляраў «Блактона агітатораў» былі так перапісаны, што іх неабу было дастаўляць падлічыць.

Неабходна прыняць меры для таго, каб у работнікаў, якія займаюцца перавозкай перыядычных выданняў, павялічылася алказнасць да іх захавання ў дарозе.

І. КРЫШАЛОВІЧ, райагараганізатар «Саюздруку» Скідзельскай канторы сувязі.

„Дваранскае гняздо“ (На сцэне Вільнюскага рускага тэатра)

Увасабленне ў сцэнічных вобразах рамана І. С. Тургенева «Дваранскае гняздо» — справа надгяка, нават калі браць дельну — на надных інспірацыю Собальчыкава-Самарына.

Як спраўіся Вільнюскі тэатр з гэтай задачай? ... Гасціна. Я акна гутараць дзве жанчыны: гаспадыня дома Марыя Дамітраўна і яе пэтухня Марфа Цімафеўна. Хутка сюды ўбгае малады чалавек Паншына. На парозе гасцінай з'яўляецца стройная чарнавалосая дзяўчына. У яе залуцце і сельскі карэспандэнт Д. Фалько. Ён часта ў сваіх вострых, праўдзівых карэспандэнтскіх выказах вяртаўся спрам кулакоў. Каб адпомсціць яму, ворагі выбралі час, калі Д. Фалько стаў на пасту паўжарнага, і засеклі яго скарвай. Суд пакараў загінуўшага Калганскі вёскі Чаркасы назвала слаўным імем сельскага карэспандэнта Д. Фалько свая сельскагападаруа арцель.

На Радзіму з-за межы вяртаецца Лаўрэнці. На правах сваякі ён наведвае дом Каліціных. Сустрэчы Лізы з ім, задушыўшы гутаркі непрыкметна ўсваіючы у яе чыстую душу моцнае паучыццё да Лаўрэнці. Вось яна ціха, моўкі слухае спрэчку Лаўрэнці і Паншына. А калі апошні стаў гаварыць аб адсталасці Расіі, аб тым, што нібыта ўсё павінна пераймацца з Захаду, мы бачым, што Ліза ўсхвалявалася. Паншына зняважыў яе патрыятычныя паучыццё. Па твары Лізы—Міранайце прамільнула ледзь прыкметная, задволеная ўсмешка, калі Лаўрэнці «разграміў» Паншына. Гэта ўзманіла яе паучыццё да Лаўрэнці. Хутка яны адлілі аднаму прызнаўца ў каханні. Якра перад гэтым прыходзіць вестка аб смерці жонкі Лаўрэнці. Ліза хавае, і яе кахаць. Мы не бачым зямжых выхдак. Жонка Лаўрэнці жывае. Артыстка з невячрайнай глыбінёй і амаль трагічнай сілай паказала пакуты Лізы. Мы да канца верым М. Міранайце, што Ліза знаходзіцца ва ўладзе супярэчлівых думак — паучыццё каханна змагання з рэлігійнымі законамі, з адцягненна аразумелай ідэяй абязваку.

Узрунае сэрца апошняга спатання Лізы з Лаўрэнцім у пэтухню. Ліза ўся няк сціслася, рухі яе не такія лёгкія і імклівыя, якімі былі наядуна. Стомленасць, асуджанасць адчула Ліза — Міранайце. «Нам абодум застаецца выканаць наш абязвак. Вы, Федар Іванавіч, павінны прымырчыцца з вайай жонкай», — з непахіснай воляй заўважа Ліза—Міранайце. Але скупым жэстам, падняўшы руку да

Але чутка аб смерці жонкі Лаўрэнці аказалася чарговым «жартам» з серні яе зямжых выхдак. Жонка Лаўрэнці жывае. Артыстка з невячрайнай глыбінёй і амаль трагічнай сілай паказала пакуты Лізы. Мы да канца верым М. Міранайце, што Ліза знаходзіцца ва ўладзе супярэчлівых думак — паучыццё каханна змагання з рэлігійнымі законамі, з адцягненна аразумелай ідэяй абязваку.

Узрунае сэрца апошняга спатання Лізы з Лаўрэнцім у пэтухню. Ліза ўся няк сціслася, рухі яе не такія лёгкія і імклівыя, якімі былі наядуна. Стомленасць, асуджанасць адчула Ліза — Міранайце. «Нам абодум застаецца выканаць наш абязвак. Вы, Федар Іванавіч, павінны прымырчыцца з вайай жонкай», — з непахіснай воляй заўважа Ліза—Міранайце. Але скупым жэстам, падняўшы руку да

Радзёперадача аб Савецкай Беларусі. Рэдакцыя прапаганда беларускага радзё падрывавала для сувязі рэспублікі і краін народнай дэмакратыі літаратурна-музычную перадачу аб Беларускай ССР. У перадачы расказваецца аб поспехах рэспублікі ў развіцці эканомікі і культуры, дасягнутых пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі за 40 год Савецкай улады. У перадачы прымаюць удзел народныя

Выступленне беларускай опявачкі ў Маскве. З вялікім поспехам прайшло ў Маскве выступленне салісткі Беларускага дзяржаўнага тэатра оперы і балету, народнай артысткі БССР К. Кудрашовай. Артыстка прыняла ўдзел у спектаклі

вачай, яна адначасова выказвае душэўнае замшланне. Пры дапамозе выразнага вонкавага маляўніцтва і скупога жэста, якія вельмі арганічна былі ўаўтраману стану, артыстка ўдалося раскрыць драму Лізы. Артыст Д. Івановіч здолеў паказаць у Лаўрэнці аднаго з рускіх дваран-наўдзячнікаў, які падводзіць сумны вынік жыцця словам: «Дзень добры, адзінокая старасць, дагараі, бескарнае жыццё». Разам з тым у вобразе перададзена гэта рускага інтэлігента да Радзімы, да працы на карысць народа. Вандрунік Лаўрэнці вярнуўся на Радзіму. У сустрэчы з дзіцэнтам, кампалітычна настроеным Паншына, Лаўрэнці адвргае курс арцаціаці на Захад, у якой Паншына прапаведуе поўны адрыў ад народнай глебы.

Нам здаецца, што гэтая сцэна павінна была больш выразнай, чым яна сыграла ў спектаклі. Паучыццё патрыятызма ў аўтара рамана гучыць больш пранікнёна. Выступіць у абарону ўсёго абычайнага Лаўрэнці павінен больш гнейна, больш гораца, хоць і захоўваць вонкавы спакой. І імяна гэты вечар (спрэчка Лаўрэнці і Паншына) павінен быць больш пранікнёна. Выступіць у абарону ўсёго абычайнага Лаўрэнці павінен больш гнейна, больш гораца, хоць і захоўваць вонкавы спакой. І імяна гэты вечар (спрэчка Лаўрэнці і Паншына) павінен быць больш пранікнёна.

Музыкант, настаўнік у доме Каліціных, немей Лем — апошні маіган старой нямецкай культуры. Ён прыехаў у Расію, але і тут, у прыгонішчэй краіне, не знайшоў шчасця: не стаў відным музыкантам, не зніў свайго гнязда. Дакладна, амаль скульптурна лепіць артыст В. Белікі партрэт Лема. Мы верым нахвённым парываням Лема, разумеем яго чалавечую суровасць.

Артыст В. Куцінскі здолеў павялічыць каларытну фігуру Паншына — інтэлігентна-чымноўніка, маральна няўстойлівага чалавека, які па-рабску схіляецца перад Захадам, раўнадушнага да ўсёга айчынага. Артыстэты Н. Вігілянскі ролі Марыі Дамітрыўны не зусім удалася. Эфектыўна жэсты і інтанацыі, спробы быць праммерна тоннай, расслабленай часта не дасягаюць мэты. Тым не менш спектакль «Дваранскае гняздо» (рэжысёр Д. Лур'е) у многім парадваў мігчан.

Радзёперадача аб Савецкай Беларусі. Рэдакцыя прапаганда беларускага радзё падрывавала для сувязі рэспублікі і краін народнай дэмакратыі літаратурна-музычную перадачу аб Беларускай ССР. У перадачы расказваецца аб поспехах рэспублікі ў развіцці эканомікі і культуры, дасягнутых пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі за 40 год Савецкай улады. У перадачы прымаюць удзел народныя

Выступленне беларускай опявачкі ў Маскве. З вялікім поспехам прайшло ў Маскве выступленне салісткі Беларускага дзяржаўнага тэатра оперы і балету, народнай артысткі БССР К. Кудрашовай. Артыстка прыняла ўдзел у спектаклі

Быліна на экране

Шмат стагоддзі беражна захоўвае рускі народ песні і быліны аб легендарных подзвігах багатыроў, верных сыноў свайой Радзімы, якія гурмані сталі на абарону роднай зямлі ад інашэміных захопнікаў. Гэтыя паэтычныя палотны народнай творчасці адлюстроўваюць патаемныя спадзяванні рускага народа, яго глыбокі самабытны нацыянальны характар. Паэзія, якая стагоддзямі захоўваецца ў народзе, неаднаразова прыцягвала ўвагу перадавых паэтаў, мастакоў, кампазітараў. Пушкін і Васненькоў, Рымскі-Корсакаў і Рэйн, Барадін напісалі на матэрыялах былін свае цудоўныя творы.

Ціпер адна з былін жывой карцінай прадсталала на экране. На фоне велічных гор паўляецца стары магутны багатыр Сватогор. Ён перадае свой меч-кладзенец, які прызначаецца та-му, у каго ажажуцца сілы і дух багатырскія. Так пачынаецца новы мастацкі шырокаэкранны фільм-кінобыліна «Ілья Муромец». (Студыя «Мосфільм», рэжысёр А. Птушко).

гнуп перад гледачом як адданы пасолдзіпалат. І толькі па тэстму можна было здагадацца, што гэта і ёсць папулярны народны герой. Як і ў былінным апасе, кіеўскі князь Флазімір (арт. А. Абркосаў) паказаны ў фільме добрым, але бязвольным, заблытаным у баярскіх інтрыгах, неаднабаачым чалавекам, які разгубіўся ў час вялікай небеспекі з боку дужага і лютара ворага. Характэрны вобраз злоснага і ўдальтарага Каліна-цара стварыў артыст Ш. Бурханавіч. Ішны характары ў фільме не такія багатыя, але тым не менш для многіх з іх аўтары знайшлі выразныя рысы. Артыстка Н. Мішкова стварыла прыбава, паэтычны вобраз рускай жанчыны Васілісы з яе лупшэйай прыгожасцю, мужнасцю і вернасцю айцкай рускай, свайму народу, свайму любаму Ільі Мурому.

На адмкму: кадр з кінофільма.

ГУЧЫ, УКРАЇНЫ ПЯВУЧАЕ СЛОВА!

ШЛЯЖАМІ РОСТУ

Ляанід КАВАЛЕНКА

Парафінаваныя пасляваеннае ўкраінскае прозу і даваеннай, асабліва ўра і выраза бачыш вялікі крок наперад, які зрабілі нашы празаікі на шляху авалодання метадамі сацыялістычнага рэалізму за апошнія дванаццаць год. Гэта відань і на ідэяна-тэматычным узровень і на роўне майстэрства іх аўгараў.

Як і ў даваенны перыяд, у цэнтры увагі ўкраінскіх празаікаў стаў чалавек працы. Раскрыць яго багаты ўнутраны свет, няломнасць волі, красу і веліч навінванню, частату і шматграннасць пачуццяў — такая важная і высокародная задача паўстала перад нашымі мастакамі слова пасля перамогі над гітлераўцамі.

Украінская савецкая проза ў гэты час мела ўжо значны вопыт мастацкага асэнсавання рэчаіснасці. Яна паспяхова развівала сваю традыцыю Шэфэрына і Франка, Панаса Мірнага і Кацюбінскага. Але новы час вымагаў «новых песняў», і спынаючы на дасягнуты асналіца іспіт назад, аглядаючы дванаццацігадовае здарэнне ўкраінскіх празаікаў, можна ўзвешна сцвярджаць, што нашы мастакі слова не сталі на месцы.

Першымі пунакроўнымі вобразамі, што трылава ўвайшлі ў сядзюнасць чытачоў у 1946—1948 гадах, былі вобразы «Сцягоноцаў» маладога таленавітага празаіка Олеса Ганчара. У іх пільменнік па-мастэцку абавуіўшы рысы абаронцаў сацыялізма, што аддалі ўсе свае сілы для разгрому ворага. Бранскі, Казкоў, Хаенці, Чарніш. Саміеў — гэта жывыя вобразы цпер ужо легендарны салдат Вялікай Айчыннай вайны, мастацкі помнік чалавечу савецкай эпохі. Сацыяльна значнасць, рамантычная прыўзнятасць, лірычнасць, безаганнае валоданне словам — усё гэта паставіла раман Олеса Ганчара ў рад з лепшымі творамі пра барацьбу з фашызмам. Не дзіўна, што «Сцягоноцы» былі адразу перакладзены на дзесяткі моў народаў СССР і на многія мовы за ружом.

Героіка бабэ за гонар і славу бацькаўшчыны прыцягала і прыцягае увагу многіх празаікаў Украіны. Гэтай тэме прысвечаны вялікі раман Васіля Кучара «Чорнаморцы», аповесць «Зямля гудзе» Олеса Ганчара, «Астэат сталеці» Васіля Казачкі, раман «Дняпро гарыць» Д. Бедзіна, дзесяткі кніг пра партызанскі рух і іншыя. Папуарнасны карыстаецца прыгодніцкі раман Юрыя Дольда-Міхайліка «І адзіні ў полі воі». Асноўная ідэя гэтых твораў — услаўленне простага савецкага чалавека, які пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі выстраіў найбярэйшыя выправаванні, здабыў перамогу савецка-гітарычнага значэння.

Побач з тэмай Айчыннай вайны адно з галоўных месц ва ўкраінскай прозе заняла тэма сацыялістычнай працы. Адной з леп-

шых кніг пра радавых твораў усёго, што ёсць прыгожага на зямлі, будаўнікоў камунізма, стаў раман Міхайла Стальмаха «Вялікая радня». Сквозь сумненні і хістанні прайшоў галоўны герой рамана Дамітро Гарышвет да поўнага ўспрыняцця ідэй Комуністычнай партыі, да свядомага і самазданага служэння народу. Гэта тыповы шлях украінскага (ды і не толькі украінскага) сэрцаніка. У гэтым творы Міхайла Стальмаха паказаў сабе майстрам патрэтнай і моўнай характарыстыкі, тонкім псіхалагам, добрым знаўцам быту і псеўнай творчасці свайго народа.

Жыццё каляскага сядняства адлюстравана таксама ў аповесцях «Золататысячнік» І. Рабаляча, «Мікіта Братусь» О. Ганчара, «Родна старана» В. Зямляка, у раманах «Мір» Ю. Яноўскага і «Хлеб-робы» Д. Бедзіна. Вядома, што адразу пачалі вайны многія творы пра выскавае жыццё мелі хібы бескампілісці і лагічнасці рэчаіснасці. Пазней гэты недахоп у развіцці літаратуры пасупова перамагаву, і з кожным годам украінская проза ўзбагачалася кнігамі, у якіх праўдыва паказваліся вострыя сутыжненні старога, рэакцыйнага, з новым, прагрэсіўным.

Вялікую ролю ў гэтай справе адыгралі ўкраінскія гумарысты і сатырыкі. І перш за ўсё папулярнейшы пільменнік Савецкай Украіны Остап Вішня. Яго «Усмешкі» і фельетоны, у якіх смела ўзнімаўся актуальныя пытанні часу, былі і застаюцца магутнай зброй у руках партыі ў барацьбе з усімі тымі, хто перашкаджае нястрыманаму руху народа да запаветнай мэты — камунізма.

Досыць шырока адлюстравана ва ўкраінскай пасляваеннай прозе велічыня змены, што адбыліся ў маладых савецкіх абласцях — у Заходняй Украіне, на Букавіне, у Закарпацці («Букавінская аповесць» І. Муратава, «Вызваленая зямля» С. Чарнабрыцка, «Над Чаромашам» М. Стольмаша і іншыя). У гэтых творах паказана, як у вольнай працы, ва ўмовах жорсткай барацьбы з кулацтвам і буржуазна-нацыяналістычнымі бандамі фарміравалася сацыялістычная свядомасць новых грамадзян краіны Савецкай, мацавалася добрыя злыбыра, расла яго культура.

Нямала творчай увагі аддалі ўкраінскія празаікі адлюстраванню працоўных адзінстваў выдучай сілы нашага грамадства — рабочага класа. Хаця ў гэтай галіне зроблена ішч не багата — не толькі, колькі патрабуе наш час — час грамадскага будаўніцтва і адрыўчых, гігантскіх індустрыяльных складаных машын, але і тут несумненна ёсць дасягненні — раманы Я. Баша «Гарачыя пачуцці», В. Сабка «Белая по-

льма», М. Руханкі «Вечер у твар». За дзесяць апошніх год было напісана на Украіне значна больш цікавых кніг на так званую індустрыяльную тэматыку, чым за ўсе даваенныя гады.

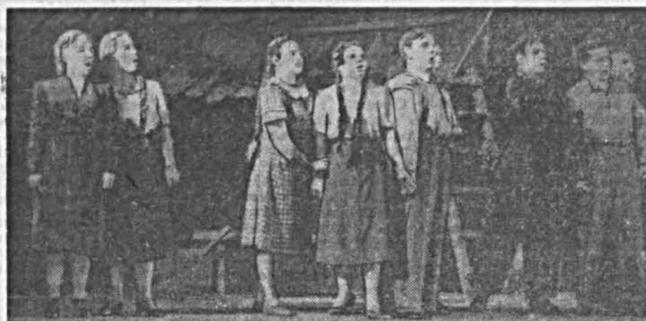
Але, мабыць, найбольш адчувальны рост украінскай прозы прыкметны на творах, што адлюстравваюць далёкае і блізкае мінулае ўкраінскага народа, — на кнігах гістарычнага жанра. Адразу пасля вайны ўбачылі свет такія цпер вядомыя раманы, як «Гаманіа Украіна» П. Панча, «Перайславская рада» Н. Рыбака, «Даніла Галіцкі» А. Хіжняка, гісторыка-біяграфічны раман «Тарасавы шляхі» О. Іваненкі. Гэты творы характэрны марксісцкай практыкай даўно мінуўшых падзей, яны прыкметны высокароднымі ідэямі дружбы паміж народамі, асабліва ўкраінскім і рускім, у іх праўдыва, з вялікім веданнем канкрэтна-гістарычнага матэрыялу паказаны складаныя сацыяльныя працэсы, што адбыліся многа стагоддзямі назад. Аўтары іх паабеглі архаізацыі ў мове і паказе людзей, змагілі надаць апавяданню пра сіваю мінуўшчыну актуальнае гучанне, якое ўзнімае і гартуе патрыятычныя пачуцці савецкіх людзей, выхоўвае ў іх любоў да сваіх гераічных продкаў, да роднай зямлі.

Блізка на ідэяльнай накіраванасці і характары адлюстравання да твораў гістарычнага жанра кнігі, прысвечаныя ядзюнаму мінуламу, — перадавоўчымімі годам і годам барацьбы за ўладу Савецкай Украіны О. Ганчара «Таўрыя» і «Шеракоў», П. Казданюка «Юрка Крук», А. Галаўка «Арцём Гармаш», Ю. Смоліча «Світанне над морам». У іх паказаны лёс радавых працаўнікоў, якія рознымі шляхамі прыходзяць да ўсведамлення неабходнасці смярталінай барацьбы за вызваленне з-пад ксяпталістычнага рабства.

Перайцымі творамі, вразумела, не вычэрпавана пасляваеннае здарэнне ўкраінскай прозы. Тут названа толькі невялікая частка кніг, якія ўбачылі свет за апошнія дванаццаць год. Тэматычнае і жанравое кола гэтых кніг значна шырайшае.

Украінскіх празаікаў цпер пад сіваю жэары прозы — раман-хроніка і раман-эпапея, раманы шматпланавы гістарычны і сацыяльна-праблемны, прыгодніцкі і навукова-фантастычны, гісторыка-біяграфічны і бытавы. Гэта-ж можна сказаць і пра аповесць. Інтэнсіўна развіваліся ў пасляваеннае час апавяданне, фельетон, нарыс, памфлет, публіцыстыка. Побач з жанравым узбагачэннем ішло павышэнне ідэянага рыстусу твораў і рост мастацкага майстэрства ўкраінскіх празаікаў.

Гэта не значыць, вразумела, што ўкраінская проза пасляваеннага перыяду не мела сур'ёзных зрываў і недахопаў, але дадатнае зусілле пераважала ў ёй. Не дасягненні па праву можа ганарыцца народ.

Опера ўкраінскага кампазітара Ю. Мейтуса «Маладая гвардыя», якая ўслаўляе патрыятызм данешкай моладзі ў гады Айчыннай вайны, з вялікім поспехам прайшла на сцэне Беларускага дзяржаўнага тэатра оперы і балету. На здымку: сцэна з оперы. Фото І. Салавейчыка.

РАДАСНАЯ З'ЯВА

Напярэдадні тыдня ўкраінскай літаратуры ў Беларускую ССР на кніжныя паліцы паказана новая кніга, назва якой — «Дзень украінскай паэзіі». Не велыкі выдатна думка, хваліваўшы, настроі! Нібы сустрэўся з братамі, а братаў гэтыя ўнімаюць пласты зямлі, здабываюць вузлы, вартуючы граніцы краіны; пагутары з імі — і стаў больш лужым, упэўненым, шчаслівым. Яны напоўнілі табе пра тое, аб чым ты сам у будзённых справах, мабыць, крыху забыў, да чаго ты прывычаўся...

Сярод розных дадатных рысаў у гэтай кнізе, бадай, ярчай за ўсё відань, як непарушна знітавана паэзія з жыццём народа, з зямляю, на якой бурляць звычайныя і вялікія справы.

Хава зямлі і жыццю — воль асноўны змест лепшых твораў нашых украінскіх сяброў. Лірычны герой вершаў па-гаспадарску глядзіць навокал. У яго прагнага да працы рукі і ўлюбёныя ў родныя краявіды вочы. Схільным да філасофскага развагі М. Бажан і па-юнацку ўсхваляваны М. Рыльскі, гранічна шчыры, краюнажны свамі споведзіямі А. Малышка, прыўзняты і рамантычны І. Церамайска, залучены і мужны М. Стальмах, — усё яны па-роўна ўсвабляюць думы сучасніка, але мы заўсёды яго назімаем: гэта наш таварыш. Ён і добра гутарыць і добра працаваць. Быў, што герой таго або іншага паэта быццам падсудуць твае ўласныя пачуцці. Якім шчырым сумам прасякнуты радкі верша А. Малышкі «Мама, хачу гаварыць...»!

Я-б табе хлеба прынес, ды не можна, Я-б табе песню прынес, ды не можна. Найдаражэйшае, што дорыць сын маці, якой ужо няма на свеце, чым хоча адказаць ёй — гэта хлеб і песня. Такое жыццё воль і душы працуючага чалавека, якому вышэй за «статуповую бронзу» і плён працы: «След паміж дарожкаў, след з-пад босых ножаў, — маці там хадзіла». Слова, паказаныя сэрцам, яны краюнажны сэрцы чытачоў. Той-ж знаходзіць і М. Стальмах, скажам, у наступных радках: Зялёны стэп, чырвоны мак. Край неба тудзіцца вятрак.

Між крыльямі яго яркас Усходзіць сонейка для нас, І зерне лье сваё ў вятрак. Таму і хлеб мы любім такі! (Пераклад Р. Няжыка.)

Мусіць, кожны, працятаўшы гэта, споды, нібы ўпершыню, адчуе, што і сапраўды мы любім хлеб воль так за тое, што ў ім — сокі роднай зямлі і жыватворнае цяпло сонца. Мы падзімаем пачуцці шчодрага на фарбы мастака М. Рыльскага, якому заўсёды падуладны самыя тонкія адценні чалавечых перажыванняў, калі ён размаўляе з дэсам:

Ты расці людзям на ўтэху, Апяляй каханне наша, Беражы крыніцы, рэкі, Што палым нясуць вільготнасць, Што сады нам апладняюць, — Мы за кожным ствол, што пойдзе На патрэбную будоўлю Ці на карабель на мачы, Новай гаі пасадзім, Каб зямля была вясёлай...

(Пераклад М. Танка.)

«Каб зямля была вясёлай» — хораша жыць з такой воль мэтаю, мэтаю нашай, савецкіх людзей, якія любяць мір, паважваюць чалавечую годнасць, вераць у перамогу розуму і сумленні над цемнатой і карыслісавісцю.

Лірыка ўкраінскіх паэтаў прасякнута грамадзянскім пафасам. Матчына ласка, сонца між крыльямі вятрака, добры хлеб, белая цвіценне вшань, абрысы тэрыкоўна на возку — усё гэта дарогае, бо яно належыць народу і складае радавец зямлі, дзеля шчасця на якой змагаліся салдаты Ватугіна і партызаны Каўпака, а сораг год таму назад штурмавалі палатныя рабочыя Пішчэра і Кіева, саліна Палесся і Херсоншчыны. Як поўныя ў пошле кастра, жыць у паэзіі Украіны паміць пра гэта. Патрыятызм яе — патрыятызм савецкі. Калі слова паэта — зброя народа, дык треба бы трываць у належнай чысціні. Аб гэтым не забываюць паэты краіны, не забываюць нашы ўкраінскія братаў.

Калі на шаблі тронкі бруду, Ен зброю ўсю пакрые ржой. Чуждым да слоў у песні будучы — І песня стане ўжо чужою! (Дамітро Паўлячка, «Любоў мая». Пераклад М. Аўрамчыка.)

Юнацкія імкненні і юнацкая адданасць роднай зямлі асвятляе і старонкі зборніка «Дзень украінскай паэзіі».

Шырокія тэматычныя гарызонты ўкраінскай паэзіі. Па-за увагай не застаецца і асабісты, інтымны свет перажыванняў. Дамікатна гавораць паэты пра каханне, карыстаючыся часамі негаваранасцю, сціслым і важным радком, прасякнутым глыбокім падтэкстам. Але не саромеюцца яны выказаць палымую страсть і на ўвесь голас, адкрыта.

Як заўсёды, у такой лірыцы велікі прынікнені і празрыста гучаць галасы паэты. Чытач, мабыць, вышша ў свой спытак з найбольш любімых вершаў шмат якіх стронкі І. Забашты, Т. Каламіен, В. Нараўчані, М. Прыгара, В. Ткачэнка. Захпаляе ў вершах пра каханне чысцата, высавадана павага да чалавечых пачуццяў. Любоў да неабязных стэпаў і блакітных рэк Украіны, гаспадарскае адчуванне зямлі пад нагамі, маладое ўспрыняцце жыцця ва ўсёй разнастайнасці яго праўдыва:

Сораг вёснаў

Ляобя заўдмы вясны прыход І вольні баравой, Ад сэрца слаўна сораг год, Кастрычнік шчырым словам.

Камусці—больш гадоў я дам, Камусці—менш, вядома, А як прымяна: сораг нам Усім, у кожным доме.

На поўдзень могуць жураўлі Цяла шукаць падацца, А нам-жа любя на зямлі На роднай заставацца!

І да пабе я прыпаду, Зямля мая — басмэсмер, Крыніцу свежых слз знайду, Што ў тваім сэрцы б'ецца.

Мяне ў жыцці вучыла ты, Шукаць я праўду треба... У табе-ж так многа пекнаты, О крэўскае неба!

Ты зноў пільчотна абдымі Дняпровы доли, вольні! Я ўсё жыццё праўду з людзьмі І са сваім народам.

Пераклад з украінскай А. АСТАПЕНКІ.

вядзе паэтаў далей, да выказвання таго пачуцця, якое стала рысай, уласцівай савецкаму чалавечу вольду, — інтэрнацыяналізм. Шмат пранікнёных вершаў прысвечваюць украінскія сябры Беларуд, «сянявоўкі Украіны». У гэтых радках цпыло шчырага, сардэчнага прывітання людзей, з якімі разам, у адзінай сямі савецкіх народаў, беларуды будуюць новы лад. Воль Олеса Юшчанка прызнаецца:

І калі ў маёй разове «Калі ласка» часта будзе, — За гэтымлі дзвю словамі Выбачаць вы мне, людзі! Слова гэтыя, як песню, Слухай я ў Купалы дома. Я хачу, каб словы тыя На ўвесь свет былі вядома.

Каб народ народу мовіў Без усякае прыкраскі. Цераз тры, акіяны, Каб гучала: «У гэты год прыйдзе, калі ласка!» (Пераклад М. Аўрамчыка.)

Кніга «Дзень украінскай паэзіі» — пачынае ў самым сярэднім значэнні гэтага слова. Высокая культура верша, адчуванне гармоніі, разуменне формы — усё гэта варт асобнага разгляду. Змест таго або іншага твора ў лепшых паэтаў грамадзянскага ў адпаведную форму, і твор успрымаець адчаканеным адмыслова і вынаходліва. Два вершы Паўло Тышчыны — «Арабіні залаты» і «Над Дняпром» — дазваляюць чытачу пазнаёміцца не толькі з савакалівымі поглядамі гэтага мастака на жыццё, але і з той непаўторнай музычнай, аляя не змаўчае ў творчасці паэта-чараўніка, паэта-змагара, паэта-патрыяты.

Вядома, немагчыма выказаць усё тая думкі, якія выклікае кніга «Дзень украінскай паэзіі». Во гэта паэзія шырокіх далічдаў. І гаворыць яна ад імя чалавека і пра чалавека. Мабыць, для кожнага чытача знаёмства з кнігай будзе святкам. Праўдыва, можна паказаваць, што некаторыя паэты прадстаўлены тут даволі спхватава, а некаторыя і вольду няма. Адна ўкраінская савецкая паэзія ў яе найбольш істотных здыбках і налізённых тэмках паўстае вельмі выразна. Да таго-ж большасць перакладаў на беларудскую мову выканана добра. Гэта робіць кнігу прыкметнай з'явай у культурным жыцці рэспублікі.

Барыс БУР'ЯН.

Міхайла КЛІМЕНКА

МОЙ САД

Сад светлы, Дзе вясну я сустракаў, Дзе залатое лета адшумела, — Пустынным стаў. На ядзіні даўлюся: Яны нядаўна хлявіліся дому Пад цяжарам чырвоныхкокіх яблы. А зараз — вешер гоўсае у лісці, Дзе паўчыніне бабінага лета Вісьць усюды. Дзень стаіць пагожым, І вольны ласкава, летуценна З вышнімі лісцямі... Хочана я як боды! Набраць яе з сабою, каб давесці Да дзён дажджлівых, сьверных, асенніх. Калі за сіняе акнона неба, За шчыры промень сонца — ўсё-б аддаў!

Мой сад адпачывае. Пагадаўся. Ен слаўна летам, ёсць чым пахваліцца: Змаўчаў ён з вятрам — а цылым войскам. Атак сьпінкоўных перабіе, нямаю. Ішці навалы — іх не пералічыш: І навалінымі грознямі і бурмі. Але ў змаганні ён не разгубіўся. Давёс сумленна Усё свае багачы — Ляўсям адалу. Далекацца ў шым Духмяныя рачыты — быццам ружым, І дзесь пад Новым год, як падарунак, Іх павязуць сябрам — воль яблы свежы, Здаецца, толькі сёння з дрэва зняты.

Таму салодкіна згадаюць людзі З удзільчасцю не раз. Складой асенні Раздзіць між радамі, быццам воды Стаўка шырокага. І не парушыць Гарэзіным вешарком яго ў даліне, Не ўсхваляваць. І на думу маёй цпер спакойна, У ёй адбушавалі парыванні, Алішчэ зялёны май мак вандравак. Страхаю летні век, як сустракае Мой сад апавым гэтым час асенні — Так, як і патрыяна.

Пераклад з украінскай К. КІРЭНКІ.

Александр ІЛЬЧАНКА

Любоў і нянавісць

Васковыя свечкі, звязаныя ў пучок, гарэлі з трэскам і дымам. Поўныя калыхалы ад дахляна. Рука мастака држыла. Каб гарачы воль не абкапаў яе, на дзвядцях свечках трымаў лупкаю ледкаю папярковы шчыток. Спэцалячы в ледка, змяінаў працаваць драмы руку ў чыстай сарочкі.

Мякія цені ахіналі шырокую лясную, налімелую ад копаці свечак. Агонь блішчэў золатам у ясных прыжмурчаных валах, адбываўся на шобіках з маслянымі фарбамі, на пакрытай чорным лакам меднай, заціснутай у абшці дошцы, што трымаў мастак у другой руцэ.

Ен калішчэ загрузчаваную для граючы трыноную медзь. Сочычы, каб поўныя кралася металу сончы толькі рухамым язычком, далей ад кнотаў, мастак думкамі быў далёка... Дыхаў цяжка. Можна, ад копаці і вільгаты, ад хлявіянна... Новады шырокага носа раздзімаўся. Закусваў сіваваты вус і шпатаў сам да сябе.

Дым бушваў над полымем, ахуванчы няпільна і макка ўсё навокал. Выдаў воль, гнаў слэзу. І ўсё трымела, плямо, іскрыла, і Тарас ужо бачыў тое, чаго не воль перад ім, тое, што хацеў бачыць: га-любоў любай сэрцу дзвядцым, пахнучую ў роспачы... гарачы німб валасоў... медна-ручыя кулацкі, што ляжалі на вузкай руцэ, загрубелы ад цяжкае працы... слэзу на вейках. Ен бачыў гэта, і пільны прагнулі вострага стыхчэа, каб барджэй уразыць у метал любой сэрцу рысы. Але не была гатовая медная дошка, копаць калася няроўна, і треба было ішчэ багата паваждацца.

З рамана «Пецербургская вольснь»

пісаў на чым папала, і воль якія радкі аляя за адным узнікала на вільготнай атыкчюцы:

...Каб абуджаш Пачаў воль, треба з верай Усёй грамадою гартваць Абух

...І вывастрыць сакеру... Адрываць з ільба нот, абзінтажаны акойскай думкаю, пазт у роспачы глянуў на сляды копаці, што віднеліся на бёмным рукаве. Потым у залучэнні глядзю ў цёмнае акно. Држылі губы. Прыкмынула і ўсёго паланіна вострае пачуццё. Гэта была нянавісць.

Пазт глянуў на сцяну, пашкарабую алоўкам, на гнэўныя свае словы, дзвядцым у звязаны шырокаю сачкай. За акноначынаў досцітак. Шыры і вільготны досцітак пашмурай пецербургскай вольсн.

У аўторак чатырнастага кастрычніка 1858 года познім туманым вечарам на Неве, супраць Таўрыскага палата, загараўся вялікі баржы з сенам, прышвартаваўшы паміж рознымі караблямі, якія выхадзілі з усіх мораў у сталіцу Расійскай імперыі.

Некалькі караблёў, таропка засяцішчы зялёныя і чырвоныя хадавыя агні, рушылі адсюль.

Пажару ніхто не гасіў. Каманда ішчэ ехала, мабыць, дзесь ад Лігачкі, ад галоўнага басыяна, ці збівала агонь у якім іншым месцы.

Насупраць Таўрыскага палата Тарас Грыгор'евіч сустраў нятоўп цікаўных. Чырвоныя пільмы кляліся на твары. Людзі ірваліся на даламогу, але перапрам не было. Старэйшы дзвядцым, ківаючы трушкаватаю галавою, апавядаў, як гадоў з трыццаць назад сена загараўся каля Гагарынскай прыстані, — істрах казачы — баржы пасунолі на Неве супраць пільні, гняны цягаю агню і ветрам з-над мора.

— А надпальшычкаў не ловыці! На заволье ўчора тысячы пудоў поруху не самі-ж учора? — утрочыўся якісьці хляпец. Дзвядцым сярдыта глядзю на яго: — Бог карас: наўдох Пішэра ўсё? Зета прышары дым. Сонца ды месяц — без промняў, бы мелыны кулі. Гарыць тарыфіны балята, а ад іх — сёлы, станцыі, ясы. Бог карас. І зноў-жа — сямлі!

Дзвядцым слухалі бядоўныя беспароўныя каменданы, што начывалі на беразе. Тут-жа мутусіліся і кучаравы гаспадарскія прыкачык, сяздзю на драўляных вёдрах стомлены за дзень валанос. Падышоў да гуртка і быстракоў італьянец-шарманішчык, які маўчаў: сонная малпачка варушылася ў яго пахільным плячы. За шарманкаю падышлі тры абшарпаных малаўцаў, крашчкік вучыў.

Тарас, насупраць звычай, німае не зачпніў малых, не загаварыў іх: яго заўдчы вавіла поўныма... І цяпер воль, у агні, ішчю з'явіўся яму прышлі: пахлілы профіль дзвядцым, пра якую пазт думаў шчыком, як пра жадаўна сярбючку, магчыму маці яго белагаловых дзвядцым, гаспадыню ў хаце, што прымырала... Марыў, нэваст не аджажыўшыся паспатыта шчысця — ні ў яе самой, у Марыны, ні ў памешчыцы Барлакіскай, якой належала прыгожна.

пакабкі, да яе дзвядцым Пані, вядома, здышчы, прасяляец, палажу за гонар і паспрабуе ўсё гэта павярнуць на жарт... Звалу хтось шча ўсклінуў. Тарас абарудуў. Дзвядцым стаў над волью хляпачна гадоў дзвядцымшчы, суржыны плад гаршчочкаў, у доўгай чырвонай сарочцы, панскі конох ішч, можа, кучары. Ен паглядзю Тараса ў твар, занычыў пільны шмат на капелюша, відань, хляцэ шытаць шэра, але не аджажваўся натурбаваць паважнага пана.

дальш, але конох спалохана адступіў, не аджажыўшыся краўдуча панскае рукі, — Ну? Як цебе завуць? — Васылюк, барын.

Абодва стаўлі ля перавозу. Гурт людзей акружыў чужаземца — п'янага галандскага шкпіера, старога, у куртатай сарочцы з таўстое баўкі. Барада ў яго расла на шчы бахрамою. У зубах држыла пагаслая люлька. На яе падзорона паглядзю бравы дворнік: ці не ад любікі пажар? Пішэр, на дзве трэці араўляны, прырэп ад агню. Першым і адзіным захадом супраць пажара была ці не забарона курчы на вуліцах сталіцы: ускажа, алоўнага з шыгаркаю ў зубах, чачала суровая кара.

Галандзец парываўся да прыпятай ланцуючы шпюлікі, пра ішчэ распытаў,

ДЗЕННІК МАСТАЦТВА

На манежы цырка

Мастры мастацтва, у якім бы жанры яны ні выступалі, павінны поруч з талентам мець добры густ, быць сапраўднымі наватарамі, вольнымі ад улівавай рамесніцтва і архаічных традыцый.

Зусім нядаўна закончыўся паказ першай праграмы летняга сезона ў Мінску пры ўдзеле выдатнага атрыццяна (дэраваннага ільва) над кіраўніцтвам М. Бугрымавай. А ў гэтыя дні ўжо ідуць апошнія выступленні творчага калектыву, у якім значнае месца займае музычны атрыццяны клоунаў над кіраўніцтвам Л. Танці.

Другі месца сустракаюцца артысты з беларускім гледачом, і ў тым ліку з калгаснікамі Міншчыны, якія даволі часта вялікімі групамі прыязджаюць у сталіцу рэспублікі на цыркавыя паказы.

У жой першай і другой праграмы сваім майстэрствам і густам адпавядалі патрабаванням нашага гледача? Многа цікава і яркага было паказана на манежы. Вельмі прыемна, што некаторыя выступленні непасрэдна звязаны з будучым Сувесным фестывалем моладзі ў Маскве, да якога старанна рыхтуюцца і юныя артысты цырка.

У гэтых адносінах асабліва ўвагу заслугоўваюць паветраныя гімнасты — жаночыя калектывы Бубнавых, якія карысталіся вялікім поспехам у час гастролі у краінах Заходняй Еўропы, а таксама акрабаты з падкідайной дошкай Самалётавы.

Выдатная спартыўная форма, у жой яны выступалі, спалучаюцца з сапраўдным прафесіяналізмам, дасканалым майстэрствам, захопляючай малядасцю, спрытным выкананнем найскладнейшых трукіў. Хочацца таксама падкрэсліць зграбнасць гэтых нумароў, шпілае і разам з тым архаічнае іх стылю мастацкае афармленне, ансамблевасць.

Добрае ўражанне засталося ад мяккай манеры і дакладнай формы выканання партэрных акрабатаў (ваўтыжораў) Кірыччуковых, жакену-наезніка Кук. Выключнае пачуццё балансу прадэманстравалі таншоры — экілібрысты на дрэце Вінаградова і Давейка.

Есць і іншыя творчыя ўдачы. Да іх належыць забавная вясёлая гульня з абручамі (артысты Зайцава і Дрыгель), майстэрства жангльраў Беларусаў і кітайскай трупы Ван Чу, пластычны эпік Ланінай. Спрыт і смеласць падкупалам цырка прадэманстравалі артысты Благадарскі. Ва ўсіх гэтых выступленнях адукацыйна добры густ і пошукі шляхоў мастацкага ўзбагачэння традыцыйных цыркавых жанраў.

Нажалі, такі папулярны жанр, як клоунада, не характэрны наватарствам, жое ўласціва некаторым іншым нумарам. Непатрабавальнасць, безгустоўнасць рэпрыз і жартаў, архаічнасць стылю выклікаюць незадавальненне выступленнем Танці, у калектыве жое ёсць здольныя сатырыкі. У яго кулелех і рэпрызах няма не толькі належнай вастрыні, але і сапраўднай надзеінасці.

Дывановы клоун, запаўняючы навузы паміж асобнымі нумарамі, закніжаны знітоўваць усю праграму «скарынай дзейя». А для гэтага ён павінен быць не толькі вынаходлівым сатырыкам, але і валодаць пераканальнай гумарыстычнай імітацыяй усіх выступленняў, так, як, напрыклад, гэтым валодаюць вядомыя комікі Вяткін, Алес Палові або Караванаш.

Дывановы клоун Я. Бірукоў гэтых якасцей не мае, і таму яго роля ў праграме недастаткова актыўная. Традыцыйна архаічна выступалі акрабаты Французавы. З празмерным фізічным напружаннем выконвацца мастацка-акрабатычны эпік артыстамі Неаліновіч.

Трэба спадзявацца, што гастролі новых калектываў, якія будуць выступаць неўзабаве ў нашым цырку, прынесуць мінячнам большую радасць, чым паказаная ўжо нааўдана.

М. КАМЕНСКІ.

Выстаўка прыкладнага і вывучаючага самадзейнага мастацтва ў Віцебску — юбілейная. Яна прысвечана 40-годдзю Вялікага Кастрычніка. Аметная рыса выстаўкі — яе прыкладны напрамак, і гэта зусім законамерна, калі ўлічыць, што выстаўка абласная і што ўсека — пастаўшчык многіх цудоўных узорнаў народнай творчасці. Дарчы скажаць, нягледзячы на гэта, большасць раёнаў не ўдзельнічае ў выстаўцы — іх кіраўнікі выявілі неразумнае значэнне выставак як буйных масавых культурных мерапрыемстваў.

Самадзейныя жываніцы прадставлены бедна і галоўным чынам гарадскімі мастакамі, а сельскія адсутнічаюць. Для гэтага існуе зусім апраўданая прычына: жываніцы не стаў на вёску актыўнай сілай. Малаванне — рэдкі вучбы прадаць у сельскай школе, калі ён дзе і выкладаецца, дык на нізкім узроўні. А любоў да жываніцы, яго разуменне выхоўваюцца ў дзяцінстве са школьнай парты. Калі гэтага няма, дык дарэмна мы будзем чакаць твораў сельскіх мастакоў.

Хоць у меншай ступені, але гэта адносіцца і да гарада. Нават у Віцебску, дзе ёсць мастацкае педагагічнае вучылішча і прафесіянальная мастацкая палітэхніка, вельмі слаба пачуваліся вялікімі дасягненнямі самадзейных жываніцаў.

Шырока і шматгранна прадставлена на выстаўцы беларуская палітэхніка. У ёй найбольш захаляліся нацыянальныя прыкметы ў прыёмах ткацтва, у малюнках арнамента, у колеры. Дрысенскі і Гарадзкі раён — цэнтры ткацтва палітэхніка, і там не згублены секрэты прыгожасці гэтых народнаў вырабаў. Палітэхніка, паказаная на выстаўцы, вабяць жываніцамі, багатым і рознастайнасцю народнаў матываў арнамента, яркай фарбаў. Асабліва вылучаюцца густ і майстэрства калгасніц Пітровай і Беларусаў і Гарадзкі раён, Козырава і Мехавя і Зызава (коўра) з Сроціна.

Аднак некаторыя мастры забываюць народны характар палітэхніка і пераключаюцца на кнірскую ўзорнаў фабрычных шырмажнічных коўраў. Яны дасягаюць у гэтым добрых вынікаў, якія, нажалі, не маюць нічога агульнага з народнай творчасцю. Настаў на час збірання сіл сельскіх ткачых і іх арганізацыі ў мэтах вытворчасці беларускіх палітэхніка, выкананых у народнай манеры. Яны заўсёды зноўдуць сабе добры збыт, як рэчы, сапраўды здольныя ўпрыгожыць нашыя жылліны.

Рознастайна прадставлены ручнікі. Беларуская палітэхніка — цудоўная аснова для вышыўкі. Мастры сваёй справы ствараюць на белым фоне складаныя арнаментальныя кампазіцыі чырвонага колеру ў розных ядэннях. Арыганальныя тэматычныя рэчы, якія вар'іруюць матывы слухі паслоў. Сярод іх — работы Матвеевай з Аршанскага раёна.

Ярка і выразна вышыўку ўласнай кампазіцыі Шчыговай і Смольнай, якія ўмяня скарыстоўваюць традыцыйныя беларускія матывы.

Нельга не ўпамінуць цікавыя работы Равінскай (Бешанкавіч). Яе тэматычная вышыўка, прысвечаная 40-годдзю Савецкай ўлады, гэта тонкая цудоўная характэрнаў, тонкай цудоўнай рэчы, у цэнтры жоега крэмаўскага вяска. Арнаментацыя адукацыйна тэму багачы: буйныя плады і злакі скампанаваны ўдала, арганічна. Бліскуча выкананай тэхнікай і густам адзначаюцца вышыўкі Гітлінай (Лепель): вышытыя гладка чырвоныя ружы на святлох з грубага палатна і вартёсны абрус светлых тонаў з цікавай кампазіцыяй «40 год Савецкай ўлады». У цэнтры — палітэхніка зорка, на жой — голуб міру.

З цікага раду «кветак» трэба адзначыць гарсучую вышыўку крывам «Макі», жую выканана з вялікім густам і добрай тэхнікай Галзевіч (Орша).

На выстаўцы многа безгустоўных вышывак і паню. Салодкі тырельскі пейзажы, нямецкія сярэднявекавыя замкі з рахцівымі лезеламі, букеты кветак іншаземнага паходжання, алені з пейзажамі і без пейзажаў шчола прадставлены на выстаўцы. Гэтымі вырабамі запоўнены кірмашы ў Віцебску. Нажалі, яны, а не ідэяны мэтанакіраваныя работы, падобныя да вышывак «Равінскай і Гітлінай, прынакляюць у быт. А шкада!

Пад жываніцамі палотнамі многа зямых і мала новых, якія заслугоўваюць добрай ацэнкі. Нельга цікава і самабытнаў работы Зызаіна. Стары чалавек па-маладоўму ўлобены ў мастацтва. Малар па прафесіі, ён добра адукавае прыроду і цікава ўласаблівае. Вельмі ўдалы яго палітэхніка «Бярозавы гай», «Санаторый у Летпак», «Парк на Дзвіне» і рад зшоўду. У Зызаіна цікавы жываніцаны прыёмны пільванне матываў адукавае пачынаючы бачаным. Хочацца больша і палітэхніка, каб не забываліся народнаў абыякаўныя традыцыі ў прыкладным мастацтве, каб яны пільна развіваліся і ўзбагачаліся высокімі

Лірычна, жываніца граматычны зшоўду студэнта-ветэ-

рынара Турлакова. Ён уласна прыгажосць прыроды, добра перадае спеасабылінасць беларускага пейзажа. Яго мяляўнічая гама мякка, сціпная, ронастайная. Мастак Бурдаў (Лепель), прадставлены вялікай колькасцю палітэхніка, сярод якіх палітэхніка зшоўду «Пасля дажджу» напісаным з вялікай жываніцай пераканальнасцю. Бурдаў многа ішла, але, нажалі, удача не заўсёды спадарожнічае яму.

Шкада, што тэма стваральнай працы савецкіх людзей не знайшла пераканальнага ўвасаблення ў палотнах.

Трэба стаючы адзначыць карыну «Прыезд настаўніцы» Шкірава. З вялікай пелінаў напісаным дзеці, настаўніца. Гэтае невялікае палітэхніка выдатна вылучаецца сярод іншых свежасцю выкананых майстэрства, умелым знайсці і адлюстраваць тыповыя ўзрэх, прыкметы нашага часу. Думаецца, гэта і ёсць майстэрскі кірунак творчасці самадзейных мастакоў.

«Стрыжань» выстаўкі — разьба па дрэву рабочага С. Мураўёва з Лёзненскага раёна. У яго таленавітыя рукі дрэва зажыло жывымі разамі людзей, звяроў, персанажаў бак. Мураўёў вытані аніміліст. Ён цудоўна адукавае фактуру дрэва, мае вострае вока і залатыя рукі. Ён вытані рэччых і назіральных мастак з вялікім пачуццём гумару. Яго кампазіцыі «Квартэт» (па Крылоў), скульптура мініятура «Пасля Мельбурга», бытавая замалеўка «Клоўнаў» — рэчы, тонкія па майстэрству, веданню і адукаваючы мастацтвам. Разьба Мураўёва — народная драўляная папка, жую бытавая адукавае ў лясных краях нашай Авічыны.

Не менш цікавы барэльф — разьба па дрэву Колчына «Рэвалюцыя 1905 года». У ім многа дынамікі, сапраўднаў выкананая культура. Мужныя фігуры людзей на барыкадах, Нягледзячы на невялікі памер барэльфа, ён манументальны.

Разьба па дрэву — найбольш яркая частка выстаўкі. Выклікаючы захапленне, яна прымушае задумацца над тым, як дрэна і мала скарыстоўваюцца ў нас цудоўныя ўзоры народнай творчасці. Драўляная скульптура, найбольш блізка да народнага стылю, не атрыла належнага шырокага распаўсюджвання, нягледзячы на класічныя работы Каненкава, Мухінай, Рабукінай, Жукіна і іншых. А драўляная папка, у тым ліку і беларуская, стала амаль музейным экспанатам, выціснутая з быту шырмажнічнымі штампамі.

Думаецца, трэба скарыстаць здольнага разчыка Мураўёва па прызначэнню і арганізаваць у Лёзна вытворчасць драўлянай самажужай ацэнкі. Знойдуцца ў Мураўёва і палітэхніка, вучні, а ў выніку жоега з'явіцца арыганальнаў беларуская драўляная скульптура і папка.

Радуючыся ініцыятыве, энтузіязму людзей, разам з тым адукавае і незадавальненне бачаным. Хочацца больша і палітэхніка, каб не забываліся народнаў абыякаўныя традыцыі ў прыкладным мастацтве, каб яны пільна развіваліся і ўзбагачаліся высокімі

У мяху, разасланым на вільготнай зямлі, стагла паўторанна шэсць разоў фігурка імлявіга кнзя, выразаная ўмелымі рукамі з клею ці бязу. Невялікія аднолькавыя конікі, але адвадзілі, ногі ў іх трымаюць, і вост вост коні вольшчух галопаю з месса.

Гэта добры майстар рабіў! Дзякую Такасэ, куні.

Прылецаюць. — Вазьміце лепш Напалеона Бананпарты — падскочыў фігурнік, працагавочы гіне.

Каня пільнаў пераскочыла пільнаў і зноў пацянулася да драўляных коней, — яны былі зроблены грубавата, але ўражалі сілаю майстэрства.

Дома ў адукаваці стаў на стаўе палітэхніка барона Клоата: конь п'е ваду, выцягваючы шую, падганушы прыздую нагу. — Жывы конь, бронза. Але драўляныя фігуркі на брудным мяху здаваліся непераўнальна больш прыгожымі, ханя Канька і сама не разумела, чым яны прываблілі яе.

— Што гэта? — даволі наглядзеўшыся, спытаў Такасэ.

— Мой Буян.

— Рабіў хто?

— Ды я-ж і рабіў. — І хлопец зноў кучарскі калялоў. Заўважыўшы ўражанне, жое выкалікаў яго конікі ў прыгожаў панічкі, засароўвае зусім.

— Расказвай, хлопца. Ну, чаго-ж ты? Ды пакуль надзеці Сцюдэна.

Шуэчыка быў вельмі ўзрушаным. Ён, жое, прыгадаў сваю ўласную гісторыю, першую сустрачу ў Летнім садзе з мастаком Сашанкам.

— У мяне, барыч, тады Буян загінуў такім калі сена гарэла на Несе. Ды я і сам траха не... Дзея ж іхсёй ўратаваў, а хлопец торкнуў рукою ў палечаным твар, збягаючыся і білытаючыся, ён расказаў гісторыю драўляных конікаў. Гэта была, ўрэшце, звычайная гісторыя.

Калі загінуў у агні вясільны выхаванец, хлапец ватужыў, самотны на чужой старане, Дзеся дэлека, а Разані, жюла сестра, прыгонная нейкага пемешчыка. Тут-жа, апроч Буяна, не было нікога. Страціўшы ўлобена, Васька трынуў ім, згэдаўшы мызу, шыю, спіну; палцы ашчэ адукавалі яго

ўзорамі прафесіянальнага мастацтва і, разам з тым, у аснова сваёй адукавалі ўсё тое цудоўнае, што з'явілі ствараў народнаў гены. А ў беларускім народзе былі і ёсць залатыя рукі, сапраўдныя палітэхніка і таленты, здольныя адзінаў майстэрствам.

На Віцебскай выстаўцы мы шукалі характэрныя прыкметы народнага жыцця, і там, дзе мы іх знаходзілі, радавалі сапраўднаў прыгажосцю і спеасабылінасцю рэчы. Засмучала, калі на экспанатах гэтыя прыкметы палітэхніка пераймаўнем безгустоўнаў машынаў аплікацыяў, убогіх штампамі, на якія затрачана вялікая праца і ўменне, вартыя лепшых вынікаў. Узору палоднай «творчасці» нічога агульнага не маюць з пільным мастацтвам. Унікаюць трымаючы думкі аб неабходнасці выхавання густу і традыцыяў у аспрэдзі народнаў умельцаў, а праз іх творчасці — і ў народзе. Адукаваецца трымаючы прычыны пранікнення на выстаўку элементаў пошласці, саладжавай прыгажосці, машынаў «судальнасці», асабліва ў вышыўцы і аплікацыях, далёкі ад беларускіх традыцый, ад добра-творных ульваў творчасці народаў СССР, у першую чаргу рускага і украінскага. Хацелася б бачыць больш арыганальных кампазіцый, сапраўднаў багачы фантазія, а не стандартных конікі. Гутарка ідзе аб творчасці, а не аб рамястве! Нажалі, на выстаўцы зараз многа рамяства і мала майстэрства.

Натуральна, што мастры вышыўкі, аплікацыі іншы раз не могуць абыякава быць маляўніцаў, зробленых мастакам. Нам здаецца, што прафесіянальны мастакі абавязалі ўльваць сваім майстэрствам і ведамі на прыкладнае мастацтва, ствараючы ўзоры для шырокага карыстання іх у аспрэдзі народнаў умельцаў. Так рабілі вялікія рускія мастакі Врубель, Паленаў і іншыя. Зараз такога ўльваў беларускі мастакоў мы не заўважам. У Віцебску ёсць сталыя кадры мастакоў-дыянаўшчыкаў (майстэрства пад кіраўніцтвам В. Сенькінай). Іх творчая думка павіна быць накіраваная на стварэнне ўзорнаў беларускага дыянаўшчыкаў, жое павіна быць галоўным, адукаваць на Віцебскім дыянаўшчыцкім камбінаце. Арыель «8 Савіцкаў» і іншыя палоднай арцелі прамкаперані таксама абавязаны змагацца за сваё творчае аблічча, за мастакоў самабытнаў такіх сваіх вырабаў, як вышыўкі, ткацтва.

Перад абласным краязнаўчым музеем стаіць задача стварэння пастаянай выстаўкі прыкладнага мастацтва, дзе могуць быць сабраны і штогод папаўняцца лепшыя экспанаты народнага мастацтва. Дому народнай творчасці трэба стаць не толькі металдычным цэнтрам, але і актыўным шукальнікам і збірнікам народнага прыкладнага мастацтва, аказваючы умельцам творчую дапамогу, садзейнічаючы забеспячэнню іх матываў, фарбамі і г. д.

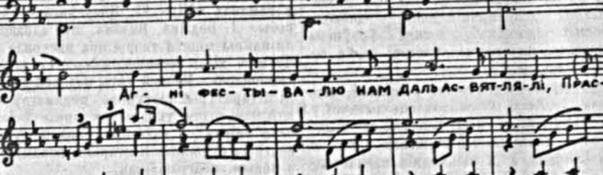
Самадзейнае прыкладнае мастацтва павіна трымава ўважліва ў наш быт, узабагачаючы яго прыгажосцю і выхоўваючы мастацкі густ у нашых людзей.

А. СКІБЕЎСКІ.

Віцебск.

Агні фестывалю

Музыка А. Яроменкі Словы А. Русака

Я страўся з табою Над ракой Масквою, У зорнай начной шпымі. Агні фестывалю Нам даль асвятлялі, Прастор асвятлялі агні.

Ты песню спявала, Мне сэрца кранала, Спявала пра край родны свой. А край твой далёкі, За морам шырокім, Дзе палымі шалочуць лістоў.

Прыгожай, чарывай, І прастай, ласкавай Заплаў у душу твій маю. У час расставання, У час развітання Пакінеш мне песню сваю.

І песню я тую Паю дарэгу, Што птушкай жаціць над зямлёй. Ізноў на зарачы Я скорай сустрачы, Чакаю сустрачы з табой.

Мы пройдзем па парку У зорнасці яркай, Дзе гоман стала ліства. І велькі ўсімнічкі, Зрадыўны нам сэрцы, Вечнаю дружбай Масква.

ЗАЎВАГА: чвэрты куплет выконваецца з вольтаў да канчатку песні.

Любоў і нянавісць

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.) — Так, — казаву гасудар, перагледваючы спісы, і лебядзінае піро штохвіліну трымаюць у яго ружу. — Добрая слава абавязвае: даядзецца дарававы усім, нават найстрашнейшым бунтаўшчыкам, так, так, усім! Хаця... іх развалюць у нас ці не за надта багата, князь? А? — І ён пытаўся з роблемым адукаваці. — А гэта хто?

— Так званыя дэкабрысты, ваша вялікасць. — Яшчэ жывыя? — Астатнія. Яны старыя і нядужыя, ваша вялікасць. — Разуменне, разуменне... Ну, калі так... што-ж! Няхай! А гэта хто? Польскія калоднікі? Ну, што-ж! Дай толькі божа, каб больш ніколі не даводзілася расійскім гасударам ні карачы, ні нават мілаваць за такіх злчывічых. Але няхай... У такі дзень... няхай будзе памілаванне! І гэтым... як іх там... петрашэўшчам нават! Усім! Усім! — цар памакнуў піро, каб памакнуць нішчэ адзін спіс, але раптам аблічча яго спакмурнела. — Што гэта такое? — спытаў ён і, не стрымліваючы шаленства, тыркнуў канцом піра ў найкарацейшым радок. — Хто гэта?

— Тарас Шуэчынка, мастак, — прачытаў Далгарукаў. — Але хто асмеліўся ўпісаць сюды гэтага непакорнага халка? Мы тут дарумем ворагам прастаю. А гэты, апроч таго, наш вораг асабіста: ў яго забілі, князь, як ён у сваіх бунтарскіх халчавых ашчэ аб разваў нашую агуцесліваю маці? Забілі? Забілі? — І раптам спытаў: — Хто ён і хто праціў?

— Яе імператарская выскасць вялікая княгіня Марыя Нікалаўна, як прэзідэнт акадэміі мастацтваў, ваша вялікасць. — Але хто праціў яе? — Ізноў той-жа граф Федар Пітровіч Талстой, віцэ-прэзідэнт акадэміі. — Як ён ме абрыдзёў, гэты стары, з усімі яго прасіямі ад клопатамі? — Ён, прабачце, ваша вялікасць... гэты стары вольнадумец, каліс, жахуць, апекаваў нішчэ Александра Пушкіна!

— А цяпер — маець Але-ж гэты Шуэчынка... Не, не, не! Пакаліць сюды Талстога. Ён тут? — Граф Талстой чакае ў прыёмнай, ваша вялікасць.

Хутка вынашчыў, ад'ютант падаўся ў самы далы куток прыёмнай, да сівога вяльжыкоў, які нібы сыйшоў сюды з жоега палатна старога галадскае школы. — Ваша сіяцельства прасіць да яго вялікасці!

Маладоў лёгкаю халадо стары граф паціпаўся да дзвярэй. Але тым часам, прыслухоўваючы да прыглушаных сшынаў гукаў менуэта, цар нядобра жмурыўся і думаву: «Не хачу! У такі дзень і зусім не хачу яго бачыць, гэтага бязгаладага дэла!» — І ён томна крхнуў: — Не трэба! — І двума-трыма рыўкамі выкрасліў імя мастака Шуэчынка, праваўшы паперу, аж прыскі разляцелася з чорнага лебядзінага піра: гэты мужык быў дэкабрыстаў, петрашэўшчыкам і ўсім іншым бунтаўшчыкам, пайменаваным у даўгіх спісах, якія ляжалі перад ім. — Ужо не трэба! — шэптаў перадаўці з кабінета, і графа Талстога сшынілі я самыя дзвярэй...

Нек раішай Каля пастукаў ў тарасавыя дзверы, упрыгожаныя аспрыжым напісаным «сіма дама». Дзвючыма ведала, што Шуэчынка прядуе, але наважылася па-турбаваць: трэба было перадаць мінячму запіску — запраніжэнне знітаў увечары. Саладкі графоўны сустраў прывітання і прапачуў да Тараса ў майстэрню. — Мама прыслала запіску. — Дзвючыма. Пачакаеце, скончу зараз. І не падыходзьце, не падыходзьці! Школіны кіслоты. Пасядзіце на каніпце.

Нязручна адварнуўшыся ад Канькі, Тарас Грыгор'евіч хлопнуў сабе на руку неразбулаю кіслоту. Дзелячы нахмурыўшыся, пільнаў абячэнне месса нашырмаў спітам. Шуэчынка канчаў чарговы этап работы

над другім варыянтам граверы «Дзе ўкраіны», дэтрайлаў найтанчавыя шпымі. Ванчакі з разбулаўнай кіслоту, у жой ляжала медная дошка, пагодзвалася на яго моцнай ружу.

Замычальнікі таго з'яўляліся на шырокі, а пасля і на тонкіх шпыміх. Пагодзвалася ванчаку, мастак зашчыў бурблкі. Калі гэта не дапамагла, браў гусінае перамаж ік.

Заканчыўшы Тарас прамаў дошку, агарнуў зробленыя інструменты — іголку, шаркуць з загнутымі канцамі, скураны валік, якім ён накатаў лак, — вымыў рукі і, з ружыком на плячы, абярнуўся да Канькі: — Зараз, сэрца маё, — і, працягнуўшы ліст, сказаў: — Увечары, перадычы графіні — увечары буду ў вас. — І спытаў: — А ці не падможа разам да Эрмітажа?

Калі выйшаў з домы, Каля нагадала, што на вуліцы, не кураць, і Тарас не чакаючы шпымі, кінуў сідару ў ваду.

Краяві змяніўся, ветраў знікі, Пачынаўся маразы. У скеры было бязліно. Лета мінула, а пара зімовых гульняў нішчэ не настала. Усё тут нібы замерла. Толькі імаці сена разнісці вепер па пушчой плочы.

Непадалёк ад Біржы, ля моста, слазёў старэйшы фігурнік, які ўжо страціў надзею прадаць што-небудзь. На латку стаялі гіганскія амурычкі з рукамі, складзенымі нахрыж, і напалеоні, пафарбаваныя нажыву у ружовы колер. Фігурнік коса паглядзеў на хлапца ў кучарскім калектыве, які недаларым прымаціўся ля яго са свабё крамажы. Тарас Грыгор'евіч спыніўся і шіха прывітаўся, пільнаючы шапку: — Добры дзень, голубе. Хлопец падняўся, дзвючыся на пана: Здраўя жадаю, барыні! — Цябе Васільем завуць? — Васькаю, барыні. — А што тут робіш? Васька вышыўку? — Ды вольш... Гаспадар гандляваць палі-

«Літаратура і мастацтва» выдодзіць два разы на тыдзень: у сераду і суботу.

АДРАС РЭДАКЦЫІ: в. Мінск, вул. Захарова, 19. Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі—3-24-61, імяснкі галоўнага рэдактара — 3-25-25, аддзела літаратуры — 3-22-04, аддзела мастацтва